

BADATELSKÁ OTÁZKA: Jak Burian maloval pravěk?

EVOKAČNÍ OBRÁZEK: Zdeněk Burian, Pohřeb velmože v Býčí skále (1937/1938)



EVOKAČNÍ TEXT:

Býčí skála je rozměrná jeskyně nacházející se v Moravském Krasu. Proslavila se unikátním nálezem nejméně 40 lidských koster a množství různých, často luxusních artefaktů včetně bronzové sošky býčka náležící k halštatskému pohřbu z doby železné. Lokalitu nicméně v různých frekvencích a s různými motivacemi lidé navštěvovali od paleolitu až po novověk. Mimořádná archeologická situace dodnes k místu přitahuje nejen pozornost nejen odborníků, ale také záhadologů nebo ezoteriků. Seriózní výzkum ale často není možné jednoznačně oddělit od senzacechtivé fantazie; archeologické interpretace autora prvního výzkumu 1872 Heinricha Wankela byly zásadně ovlivněny jeho vlastními romantickými představami o pravěké minulosti. Wankelovy teze zároveň nastavily limity, v jejichž rámci se držely všechny pozdější interpretace, teprve výzkum z roku 2020 opustil názor, že v jeskyně proběhl jeden velkolepý rituální pohřeb, a doložil, že se naopak jednalo o místo opakovaných jednotlivých pohřbů. Malíř a ilustrátor Zdeněk Burian se proslavil především paleontologickými rekonstrukcemi, které tvořil společně s paleontologem Josefem Augustou, a realistickými ilustracemi pravěkého života, mimo jiné vyobrazil i scénu pohřbu velmože v Býčí skále.

ZDROJE

zdroj 1. Prohlédněte si na evokačním obrázku Burianovo vyobrazení „Pohřbu velmože“ a rozhodněte, které s následujících popisků vystihují obraz a jeho vyznění (více možností), a přemýšlejte, jak spolu jednotlivé popisky souvisí:

realismus	abstrakce	scéna běžného života	Perspektiva zdůrazňuje velkolepost obětí
fascinace minulostí	snaha o nehodnotící zobrazení		velkolepost zemřelého náčelníka
hororová scéna	perspektiva zúčastněného pozorovatele		
perspektiva nezúčastněného pozorovatele			

zdroj 2: Burianova malba přímo čerpala z interpretace Heinricha Wankela. Wankel byl fascinován minulostí a pod vlivem romantismu se často uchýlil k unáhleným interpretacím. Přečtěte si úryvek z jeho pozdějšího populárně naučného vyprávění o Moravském krasu a připojte popisky k místům v textu:

Nemohlo tedy chybět, aby tyto ponuré síně, kde se objevily občas velké kosti zvířat a také lidí, neposkytly bohatou látku k dobrodružným vyprávěním a vybájeným pověstem, které mají obvykle za základ skutečný motiv. Tak se mluví o velkých pokladech, které tam leží zakopány, o žalostných voláních, jež každou noc pronikají z jeskyně, o strašidelných skvělých procesích atd. Lidová pověra zabydlila jeskyni skřítky, zlými duchy hlídajícími poklady a krácejícími kostlivci, kteří v ní tropí noční neplech a všetečkovi, jenž navštíví jeskyni o půlnoci, hrozí neštěstím a dokonce smrtí. V této poslední pověře dalo pravděpodobně podnět vyprávění, podle něhož dva mladíci přenocovali ze svévole v jeskyni, ale prožili v ní tolik strašného, že druhého rána museli být mrtvi vyneseni ven.

záhadná minulost vzbuzuje fantazii	neodborný text umožňuje archeologovi používat dekadentně hororovou historku
metafora pokladu odkazující na nepoznanou minulost	motiv fascinujících lidových pověr a zrnka pravdy

zdroj 3. Přečtěte si ukázkou z románu Král Vannius (1899) odehrávající se mimo jiné v Býčí skále. Autorem byl okultista a mytolog Guido von List působí v Brně a Vídní, ve své díle pátral po „árijské“ minulosti. Uvažujte, proč List propojoval Býčí skálu s germánskou mytologií.

Divoká horská krajina Wuotanova údolí. Mezi kmeny borovic a křovisky, zeje nad podlahou jeviště vstup do Wuotanovy jeskyně, ke které se zdvíhají skalnaté schody. Jeskyně je ozářena mocným ohněm. Před jeskyní, na čnějším kusu skály, je kovadlina. Kovář Wittig se svými druhy Raffem a Hagem jsou zaměstnání kovááním. Raffo a Hango tlučou velkými kladivy do žhnoucího železa, které Wittig svírá kleštěmi a předráží malým kladivem. Na jednom ze skalnatých schodů před vstupem do jeskyně stojí opřen o své kopí král Vannius a sleduje kováře.

JAK BURIAN MALOVAL PRAVĚK?

...